

TA'LIM JARAYONIDA GENDER TENGLIK TAMOYILLARINI AMALGA OSHIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Sultonov Sardorbek Nu'monjon o'g'li

Turan international university,

2-bosqich magistri

Email: sadorsultonov20010704@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0008-5990-625X>

Ilmiy rahbar: **Abdusamiyev Dilmurod Abdug'ani o'g'li**

Turan International University dotsenti,

pedagogika fanlari doktori(DSc).

Annotatsiya

Mazkur tezisda ta'lim tizimida gender tengligini ta'minlashning pedagogik asoslari, o'quv jarayoniga gender yondashuvni integratsiya qilish zarurati hamda o'quvchilarda teng huquqlilik va o'zaro hurmat madaniyatini shakllantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, gender stereotiplarining ta'lim sifatiga ta'siri va ularni bartaraf etishning zamonaviy pedagogik usullari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar

gender, gender tengligi, pedagogika, ta'lim tizimi, stereotip, inklyuziv ta'lim, tarbiya, pedagogik yondashuv.

Bugungi globalashuv sharoitida ta'lim tizimini demokratlashtirish va insonparvarlashtirish masalalari alohida ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, gender tengligini ta'minlash nafaqat ijtimoiy siyosatning, balki zamonaviy pedagogikaning ham ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi [1].

Gender tengligi deganda erkaklar va ayollarning jamiyat hayotining barcha jabhalarida teng huquq va imkoniyatlarga ega bo'lishi tushuniladi. Ta'lim tizimi esa ushbu qadriyatlarni yosh avlod ongiga singdiruvchi eng muhim ijtimoiy institut hisoblanadi. Shu sababli ta'lim mazmunini gender nuqtayi nazaridan takomillashtirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Ko'plab tadqiqotlarda qayd etilishicha, maktab va oliy ta'lim muassasalarida mavjud ayrim stereotiplar o'quvchilarning kasbiy tanlovi va shaxsiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi [2]. Masalan, texnik fanlar asosan o'g'il bolalar uchun, gumanitar fanlar esa qizlar uchun mos degan qarashlar hanuzgacha uchrab turadi. Bunday yondashuv yoshlarning qobiliyatlarini to'liq namoyon etishiga to'sqinlik qiladi.

Pedagogik nuqtayi nazardan gender tengligini ta'minlash bir necha muhim omillar orqali amalga oshiriladi. Birinchidan, o'quv dasturlarini gender ekspertizasidan o'tkazish zarur. Darsliklar va metodik qo'llanmalarda erkak va ayol obrazlarining muvozanatli ifodalanishi o'quvchilarda tenglik g'oyalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, o'qituvchilarning gender kompetentligini rivojlantirish muhimdir. Pedagoglar o'quvchilarga nisbatan xolis munosabatda bo'lishi, jinsiga qarab farqlovchi yondashuvlardan voz kechishi lozim. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, jumladan, interaktiv metodlar, loyiha ishlari va muammoli ta'lim usullari barcha o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi [3].

Uchinchidan, ta'lim muassasalarida genderga sezgir psixologik muhitni yaratish talab etiladi. O'quvchilar o'z fikrini erkin bildira oladigan, o'zaro hurmat va hamkorlikka asoslangan muhitda tahsil olishi ularning shaxs sifatida kamol topishiga xizmat qiladi.

O'zbekistonda ham gender tengligini ta'minlash bo'yicha keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, xotin-qizlarning ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish, STEM yo'nalishlariga jalb etish hamda ta'lim tizimida diskriminatsiyaning oldini olishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilinmoqda [4].

Shuningdek, oliy ta'lim muassasalarida gender masalalariga oid maxsus kurslar va seminarlarning tashkil etilishi bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetentligini oshirishga xizmat qiladi. Bunday yondashuv kelajakda ta'lim tizimida tenglik va adolat tamoyillarining yanada mustahkam qaror topishiga yordam beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, gender tengligini ta'lim tizimida ta'minlash barkamol avlodni tarbiyalashning muhim sharti hisoblanadi. O'quv dasturlarini takomillashtirish, pedagoglarning gender kompetentligini rivojlantirish va stereotiplarni bartaraf etish orqali ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish mumkin. Gender yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni jamiyatda adolat, bag'rikenglik va teng imkoniyatlar madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- [1] UNESCO. (2020). Global Education Monitoring Report: Gender Report.
- [2] Bem, S. L. (1993). The Lenses of Gender: Transforming the Debate on Sexual Inequality. Yale University Press.
- [3] Sadker, M., & Zittleman, K. (2009). Still Failing at Fairness. Scribner.
- [4] O'zbekiston Respublikasi "Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida"gi Qonuni. 2019.